

Vrijdag 28 januari 1916 – ochtendeditie

Parijs, 27 januari. Avondcommuniqué: Onze artillerie is de ganse dag op het gehele front in actie geweest.

De Duitse verschansingen in België zijn zwaar beschadigd.

Memoranda (KVdW).

Brussel, 10 januari.

“Et puis, n'est ce pas, nous avons les Oeuvres”.

Het wordt gezegd met berouw, als sprak men over iets waarvan de heiligheid door niemand meer in twijfel kan getrokken worden, en waar iedereen het over eens is dat wie er deelachtig in wordt er zich een ereplaats in de openbare opinie door verzekert. “Nous avons les Oeuvres”; en de dun paarse lippen komen in vrome fronsjes te liggen; de haast doorzichtig vlezige oogleden, wit en rimpelig als bij de kippen, gaan driemaal open en toe; de stem, notenkrakerig als bij een parkiet, klimt op het eindwoord tot een zalvende fluittoon, en als van een parkiet ook de korte nekschokjes vol bevestiging, die eindigen op een zedige neiging.

Zij vindt trouwens algemene instemming, de oude juffrouw: wie inderdaad heeft nog de behoorlijke tijd voor een theevisitatie? Er zijn immers “les oeuvres”, die despoten der liefdadigheid, die beslag hebben gelegd tot op de meest onafwijsbare plichten der wereldse verplichtingen, en die men overigens met de meest eerbiedige gehoorzaamheid beantwoordt, overtuigd aldus zijn deel in de last van de oorlog te torsen. “Les oeuvres”: het wil zeggen dat men zijn oor en zijn hart gesloten heeft voor alle wereldse verlokking, om nog alleen te luisteren naar de stem van de sociale plicht: Magdalenarol,

die men met wijding heeft aanvaard, en die zo aandoenlijk is dat men er telkens tranen in de ogen van krijgt ...

Ik wil daarmee geenszins zeggen, dat ik dat sociaal dienstbetoon afkeur. Noch ook dat de wijze mij tegenstaat waarop het plaats grijpt. Ik voeg er zelfs aan toe, dat het doorgaans met degelijker ernst wordt opgevat, dan toen het, hier in België, als een haast uitsluitend privilege was der katholieke aristocratie en hogere burgerij. Toen heette het “nos oeuvres”, en daar kende men zich een eigendomsrecht door toe, niet alleen op het liefdadig werk zelf, maar op de armen die men ondersteunde: iets als een leenrecht, waar de leenheer een autocraat bij Gods genade van was, en waar de christelijke caritas ondergeschikt bleef aan dezès meest egoïstische nukken. Ik herinner mij een van die weldoeners: een rijk bankier die de faam genoot een afgrond van weldadigheid te zijn, en die roem betaalde met nog niet het duizendste deel van zijn dagelijks inkomen, zo rijk was hij. Iedere ochtend kon men aan zijn koetspoort, goed in het zicht, de sleep van zijn armen zien wachten; één voor één werden ze binnen gelaten en ontvangen door de bankier zelf ... wiens eerste woord was: “Doe uw mond open”. Bij het minste verdachte geurtje van gedistilleerd of tabak werd de “ondersteunde” aan de deur gezet, hetgeen de kosten veel verlichtte, terwijl de liefdadigheid, als bedoeling, immers dezelfde bleef. En op de spaarzaamheid kon de weldoener zich op het einde van het jaar een vat Bourgogne meer kopen (hij heeft het mij zelf in een joviale bui meegedeeld). Zekere dag kom ik zijn huis voorbij op het menslievende spreekuur. Dezelfde resem klanten. Ik vraag hun of dezelfde profylactie tegen overdadige aalmoezerij nog steeds wordt toegepast. Het antwoord kon natuurlijk alleen bevestigend zijn. Waarop ik de geïnspireerde raad verstrek, een koffieboontje te knabbelen vóór men voor de anti alcoholistische Minos verschijnt. En ... mijn middeltje hielp, en ten bewijze; na enkele dagen sprak de man, wiens rechterhand zo weinig

geheimen voor zijn linker bezat, tot één van degenen, die mijn raad gevolgd hadden: “Maar ge drinkt, gij, betere koffie dan ik, gij hebt dus mijn hulp niet nodig”: het beste bewijs van de diepe overtuiging waar zijn onverbiddelijke afkeer voor rokers en dronkaards op berustte ...

Dit onachtzame onderwerpen van de waardigheid van de arme aan de eigen willekeur; dit beslag leggen op zijn enig bezit: het eigendom van zijn vrije wil; deze liefdadigheid die niets anders is dan een politiek middel tegenover het gebod der broederlijkheid; zij zijn lange tijd het bijna uitsluitend eigendom geweest van een nogal gesloten kaste: deze die zich haar armen koos, en waarvan de armen zelfs herkenbaar waren aan een sjofele deftigheid, aan een honds onderworpen zindelijkheid, waar de schijnheiligheid duimen dik op lag. Zij ook speelden een sociale rol: zij waren de armen van de rijken, de werktuigen tot het zuiver houden van het geweten; de jakobs ladder, in alle nederigheid, waar langs men ter zaligheid opklimt. Waren zij er niet: wat zou er wel van de rijken, en het gebod der liefdadigheid dat op hen weegt, geworden zijn? En de arme Léon Bloy, in zijn heftige stijl die bijt gelijk mannen tranen bijten, had dan ook groot gelijk, toen hij in zijn “Désespéré” verklaarde: “On serait forcé d'en faire pour eux, s'il n'y en avait pas!” ...

De oorlog, en de noden die hij meebracht, hebben die rechtstreekse, persoonlijke tussenkomst in de goede werken aanmerkelijk, en men mag wel zeggen over de gehele burgerij van alle aard en kleur uitgebreid. Het was een dringende noodzakelijkheid, dat ieder de handen uit de mouwen stak, en wij zagen gebeuren, bij zoveel verbazende omwentelingen in brein en gemoed, in voelen en denken, dat dezen de zaken het kordaatst en positiefst ter hand namen, die anders het verst van alle liefdadig gedoe gebleven waren, en die er zelfs voor bedankt hadden, liefdadig te worden (hetgeen misschien wel juist het geheim van hun nieuwe toewijding was). Die

veralgemening bracht natuurlijk verruiming mee in de inzichten: de tijd sloot vrome sentimentaliteit in deze uit, - al ken ik helaas voorbeelden van het tegendeel. Men was nu eens liefdadig omdat het niet anders kon, om der wille dus der liefdadigheid, en zonder bijgedachte aan eigen profijt, of aan de menselijke zwakheden die van de voordelen ervan konden verwijderen. Want zelfs dronkaards moeten immers eten, en het komt er in hoofdzaak op aan, hun dat eten te bezorgen. De oorlog zou dus niet alleen de weldadigheid aan zo goed als iedereen hebben opgelegd: die weldadigheid zou een gezonder, een oprechter, en daardoor juist een christelijk karakter gekregen hebben, ... was daar niet de menselijke ijdelheid.

Wij leven niet meer in de aanvankelijke angsten die, met de hoofdzakelijke bezorgdheid om het behoud van het eigen bestaan, toch ook het gevoel levendig hielden van een gezamenlijke lotsbeschikking. Ook de tijd, dat nieuwe bestaansvoorwaarden het organiseren van de maatschappelijke orde noodzakelijk maakten, is voorbij. Het brengt mee dat wij onderhand weer, en haast bij uitsluitendheid, aan ons zelf gaan denken. Het is, of wij onszelf terug gaan vinden, zij het dan ook soms in verengde sfeer verplaatst; van lieverlede hebben geest en hart hun oude gewoonten, vrucht van eigen keus en van eigen gemakzucht (om van alle atavisme te zwijgen), hernomen, die diepere wortelen en frissere loten schieten. Verleden jaar, om deze tijd, waren wij haast bang om die vroegere, die oude, die toen vervallen geachte gewoonten: thans zitten wij er weer lekker in, wat minder weelderig misschien, maar dan toch met de wetenschap dat het een probaat middel is tegen hart- en zenuwkwalen. Alleen: wij weten dat wij voortaan mooie daden aan menselijke solidariteit op ons actief hebben. En de dames, al krijgen zij doorgaans nu onderhand toch genoeg van "les oeuvres", zij zouden er zich voor schamen ze thans op te geven. Want, niet alleen de geholpen armen: zijzelf zijn er immers rijker op geworden. De

weldadigheid immers, deze cosmetica die het geweten glad en welriekend maakt: velen was zij immers als bron tot eigen bevindingen van voortreffelijkheid, onbekend. – “Il y a, n'est ce pas, les oeuvres”, en zonder de minste huichelarij kan men zich over zichzelf voldaan achten, - vermits men er heel wat vervinging voor overwint....

Ben ik te pessimistisch? Ik stel alleen vast dat wij een nieuwe ijdelheid rijker geworden zijn. Nu, op die één zal het wel niet aankomen. En daar ik mij nu eenmaal voorgenomen heb, de inhoud van onze gedachten en gevoelens te herzien, kon ik er moeilijk buiten, een toestand aan te wijzen, die voor de hand ligt. Zonder trouwens de minste bedoeling, er wie het ook zij om lastig te vallen ...

Vervoer in het etappegebied.

Onze correspondent schrijft:

Het volgende besluit kan wellicht voor onze lezers van belang blijken.

1. Alleen met goedkeuring van de etappekommantuur is het veroveren en verhandelen van hetgeen volgt toegelaten:
 - a. Vee
 - b. Varkens
 - c. Schapen
 - d. Vlees van voornoemde dieren bij hoeveelheden van meer dan 10 kilo,
 - e. Aardappelen bij hoeveelheden van meer dan 50 kilo;
2. Voor het gebruik van ossen of koeien als trekdieren buiten de grenzen van de gemeente is vergunning der etappekommandantuur eveneens vereist.

3. Die etappekommandatuur is bevoegd binnen wiens gebied het vee, vlees of aardappelen zich bevinden op het oogenblik van het sluiten der transactie, respectievelijk voor de verzending.
4. Voor de handel en het vervoer binnen de grenzen van een gemeente, waar de sub 1, a tot e genoemde voorwerpen zich bevinden, is een bijzondere vergunning niet vereist.
De stad Gent en de voorsteden Sint-Amandsberg, Gentbrugge en Ledeborg worden in de zin van dit besluit slechts als één gemeente beschouwd.
5. Punten 1 d en e zijn niet toepasselijk op handel of vervoer binnen het gebied van de etappekommandatuur Gent, voor zoveel de voorwerpen zich bevinden in en blijven binnen dit district.
Voor het vervoer van vlees en aardappelen (punt 1, d en e) binnen de kring van de etappekommandatuur Gent, zullen door deze militaire overheid speciale voorschriften worden uitgevaardigd.
6. Elke inbreuk op de bepalingen van punten 1 en 2, alsook op die voor de etappekommandatuur Gent uit te vaardigen (volgens punt 5, alinea 2), zal gestraft worden met een boete van ten hoogste 3000 mark of gevangenisstraf van ten hoogste 6 maanden. Beide straffen kunnen verenigd worden en bovendien kunnen de voorwerpen in beslag genomen.
7. Bevoegd zijn de kriegsrechtbanken en de Duitse militaire overheden.
8. Deze verordening treedt heden in werken.

Gent, 15 januari 1916.

De Etappe-inspecteur,
Von Unger, generalleutnant.

Onderscheidingen in het Belgische leger.

Wij ontlenen aan De (Belgische) Legerbode:

Het oorlogskruis wordt verleend aan hierna vernoemde militairen van et 1^e D. C., die in de loop van de veldtocht werden gedecoreerd of bij legerdagorder eervol vermeld:

Genon, sergeant, P. P. W.; Morbay, soldaat, P. P. W.; Joris Van Espen, hulponderluitenant, karabiniers-wielrijders; Delattre, soldaat, karabiniers-wielrijders; Royer, soldaat, wielrijder, H.K.; baron Pycke de Peteghem, reserve kapitein, gidsen; Serckx, kapitein-commandant, rijdende artillerie; Carbondelle, kapitein-commandant, P. P. W.; Doetsch, luitenant, lansiers; Thiery, onderluitenant, H. K.; Dewaele, karabiniers-wielrijders; Courbecin, 2^e kapitein S. A., rijdende artillerie; de Rode, luitenant, lansiers; Noe, sergeant, karabiniers-wielrijders; Depauw, sergeant, karabiniers-wielrijders; Iwens, korporaal, karabiniers-wielrijders; Van Boxelaere, korporaal, karabiniers-wielrijders; Van der Stichelen, soldaat, karabiniers-wielrijders; Lempereur, onderluitenant, P. P. W.; Hoeman, korporaal, P. P. W.; Van de Meulebroeck, sergeant, P. P. W.; Collart en Dehoust, kapiteins-commandanten lansiers; Lemmens, brigadier, lansiers; Haegeman, mitrailleur, lansiers; Vanderhaegen, wachtmeester, gidsen; Van de Waele, Jaenmart en Poupaert, ruiters, gidsen; graaf d'Oultremont, luitenant, gidsen. Burggraeve, 1^e wachtmeester, lansiers; Deroover, luitenant, P. C. W.; Godineau, reserve onderluitenant, P. P. W.; Buyle, korporaal, P. P. W.; Maelbrancq; soldaat, karabiniers wielrijders; Mesmaekers, luitenant, lansiers; Burnell, kapitein-commandant, gidsen; Pinte; kapitein, 1e brigade: graaf de Lannoy; luitenant, gidsen; Hesters, 1e wachtmeester, gidsen; Noël, onderluitenant, karabiniers-wielrijders; Deportere, soldaat, H. K.; Lemmens, bataljonsgeneesheer, H. K.; Niffle, adjunct-geneesheer, H. K.; Bernier, apirant van de G. D., G. H.; Coppée, korporaal ziekenoppasser, G. H.; Dierickx, ambulancebediende, G. H.; Masson, wachtmeester, rijdende

artillerie; Van Overstraeten, wachtmeester, rijdende artillerie; Geerts, brigadier, rijdende artillerie; Hanoteau, hulponderluitenant, rijdende artillerie; Vinck, brigadier, rijdende artillerie; Degreef, soldaat, rijdende artillerie; Van Neck, hulpaalmoezenier, gidsen; Jan Hendrickx en Van Nieuwenhuysen, soldaten rijdende artillerie; Reynders, kapitein, gidsen; Havenith, luitenant, gidsen; baron Snoy, luitenant, gidsen; Mortier, kapitein-commandant, lansiers; Coussement en Fromont, soldaten, lansiers; Van der Cruycen, kapitein-commandant, D. D.; Lupain, luitenant, karabiniers-wielrijders; Derenne en Kessler, kapiteins-commandanten, karabiniers-wielrijders; Eugeen Peeters, brigadier, gidsen; Respalie, wachtmeester, gidsen; de Riemacker, adjudant, lansiers; Houquet, soldaat, lansiers; Dartois, soldaat, H. K., Callant, luitenant, lansiers; Naveau, korporaal P.P.W.; Cuvelier en Vanderstraeten, korporaals, karabiniers-wielrijders; Delanoye, luitenant P. P. W.; Greiner, wachtmeester; Motteux, wachtmeester, rijdende artillerie; baron Buffin, kolonel stafadjudant, gidsen; Van Overstraeten, kapitein stafadjudant H. K.; Convert, luitenant, gidsen; Wattez, wachtmeester, gidsen; Dedecker, adjudant geneesheer, lansiers; Lermusiaux, brigadier, gidsen; Van de Zande, kapitein-commandant, karabiniers-wielrijders; Serlez, luitenant, lansiers; Roelandt, adjudant, lansiers; Chrestiaens, wachtmeester, gidsen; Colby, luitenant, V. K.; Van Langendonck, majoor, gidsen; Tasnier, kapitein-commandant van de staf, H. K.; Verhaegen, luitenant, gidsen; Demoen, korporaal, telegrafisten; Vanderstiggel, Van Leemputte en Grootjans, ruiters, lansiers; Verhavert, kapitein-commandant, rijdende artillerie; Eloy, wachtmeester foerier, artillerie; Naveau, brigadier, artillerie; Pieter Hendrickx, kanonnier, artillerie; Parent, wachtmeester, artillerie; Moewis, kanonnier, artillerie; Baltis, kolonel van de stad, H. K.; de Schietere de Lophem, kolonel, lansiers; Xhardez, generaal-majoor; d'Hespel, kolonel, gidsen; baron de Rennette de Villers-Perwin, majoor stafadjudant, lansiers; Piette, majoor,

rijdende artillerie; Degroodt, kapitein-commandant, lansiers; Lauwers, kapitein-commandant, gidsen; Cornu, sildaat wielrijder; Carlier, soldaat, gidsen; Morissens, kapitein-commandant, stafadjutant lansiers; Albert, 2^e kapitein, wielrijders; Proost, luitenant-generaal; Waterloos, brigadier, lansiers; Lemercier, kolonel adjudant, lansiers; Peeters, soldaat, lansiers; Champagne, brigadier, lansiers; Saelens, soldaat, lansiers; Van Damme, kapitein-commandant, karabiniers-wielrijders; Panquin, 2^e kapitein, karabiniers-wielrijders; Bottelberghs, hulponderluitenant, karabiniers-wielrijders; Van Hee, sergeant, P. P. W.; Moyart, soldaat, P. P. W.; graaf d'Ursel, luitenant, gidsen; Debongnie, regimentsgeneesheer, gidsen; Horlait en Wittouck, luitenants, gidsen; baron de Fierlandt Dormer en Bourgois, majoors, lansiers; Demaret, kapiteins-commandanten, lansiers; Baudour, adjunct geneesheer, rijdende artillerie.

Vrijdag 28 januari 1916 – avondeditie

De commandant van het veldleger, het militair gezag uitoefenend in Noord-Brabant, Limburg en Gelderland ten zuiden van de Nederrijn, buiten het gebied der stellingen en afzonderlijke forten, alsmede in een gedeelte der gemeente Rilland-Bath, heeft de toegang tot en het verblijf binnen het in staat van beleg verklaarde deel van genoemd grondgebied ontzegt aan: Piet Reevers, Philomena Buermans, Eduard Koremans, Anna Elst, Jan Beevers, Cornelia Stuijts, Maria Beevers, Johanna van Dorst, Anna van Loon, Antonia Schrauwen, allen wonende te Essen (België), Adriana Vergouwen, wonende te Horendonk (België), Philip Koolen en Julia Palings, beiden wonende te Stabroek (België) en Ludovicus Lemmens en Franciscus van Wallen, beiden wonende te Putte-Stabroek (België).

Memoranda (KVdW).

Brussel, 12 Januari.

Neen, geen hersenschimmige hoop en geen berekening van waarschijnlijkheden; geen opgelegde zelfgeruststelling en geen wisselvallige gevolgtrekking zijn het, die ons de zekerheid van een weldadige toekomst schenken. Want, zou deze oorlog ons iets leren, dan is het juist, geen geloof te hechten aan eigen pronostieken of pronostieken van anderen; aan de interpretatie der feiten, zij weze nog zo logisch aan vooropzettingen vooral van recht of rede, al waren zij de klaarblijkendheid zelf. Maar laat de natuur de minste verwittiging geven van haar eigen groei- en spankracht, laat ze in ons wekken, buiten ons weten om, de sluimerende krachten en het gevoel van een nieuwe gezondheid, het gewaarworden dat wij ruimer ademhalen, de wisheid van een blij normale polsslag en van een goedwerkend hart: al de geheimen, in een woord, van de zorgeloosheid der jeugd en misschien wel van de gulle heldhaftigheid in de loopgraven (waren alle soldaten oud, dan was het al lang gedaan met de oorlog); laat de natuur ons aanraken, heel even maar, met haar vinger, en wij kunnen niet meer twijfelen, neen: alle gedachte aan twijfel wordt onmogelijk, en het is niet met deze frisheid in mijn haast duizelend hoofd, het is niet met deze blijde stramheid in mijn spieren, dat ik ooit een onderworpene, een verslagene, of zelfs maar een man kan worden, wie het minste van zijn onafhankelijkheid zal worden ontzegd.

Zulke dankbare waan, zulke verheffende en sterkende begoocheling, men moge er om smalen als om het minst zekere van alle profeteren: oppermachtig bij wie dit gevoel ondergaat (en daardoor reeds zeer voldoende subjectieve redenen, vermits zij per slot wijst op een organisme met ongerept weerstandsvermogen), geeft het ook de minder sterken de gerustheid, de securiteit van de onontkomelijke

vernieuwing, van de jaarlijkse groeigolf die onweerstaanbaar loutert terwijl zij groter maakt, waar al wat versleten is in verteerd wordt en al wat in zich een levenskiem bezit kans tot gedijen verkrijgt, waar ook de krachtigste wil als de knaging van ondergaat, en de schuchterste hoop de stadige stuwkracht. Werking van één ogenblik maar, maar dat op elk levensverschijnsel haar stempel drukt die zo gauw niet is uitgewist; gewaarwording van slechts enkele huiverende stonden, maar waarvan de herinnering zo sterk is, dat zij alleen volstaat als gaarplaats van moed en vertrouwen.

Deze eenvoudige, primaire waarheid, ik zou er me hebben voor gewacht ze u te herhalen, was het niet dat ik ze weer heb ondergaan op een wijze die aan de omstandigheden een zeer bijzondere betekenis verleent. Want, gij hebt het al kunnen merken: wij willen tegenwoordig nogal gaarne weten wat wij aan onszelf en aan de gebeurtenissen hebben. Het is, ik geef het toe, iets als een pose geworden; die houding was echter noodzakelijk, wilden wij overeind blijven; zij moge vreemd schijnen, maar de gebaren van de koorddanser zijn ook vreemd, die beletten dat hij vallen zal. Niets dus dan de positieve analyse nog van wie de waarheid in de ogen wil zien, zij het dan ook met walg of wanhoop als gevolgen, - want de waarheid kan, niet waar, het afschuwelijkste der krengen zijn. Het is een reden temeer om er bij stil te staan als ze ook esthetisch een genot verschaft, dus haar geestelijke waarde verhoogt en verduidelijkt. Reële inhoud dan van wat gebeurt en van wat wij ervaren: hoe zouden wij hem niet dankbaar aanvaarden wanneer hij zo echt, zo zuiver en zo edel is, als ik hem heb mogen ondergaan in de loop van deze wandeling, op deze eerste voorjaarsdag, en die, geloof mij, een datum is, een mijlpaal, of althans het witte keitje der geluksdagen in het tijdperk dat wij thans beleven? ...

Want dit is alleen de even aangestipte herinnering aan een banale wandeling. Vanochtend ontwaakt in de sinds zolang verloren

blondheid van een weke en als vertederde atmosfeer, terwijl de wazige lucht doortinteld was, vinnig, van een duizendvoudig stippelige zon die door het vochtdampig luchtgordijn regenboogde, heeft het niet lang geduurd of ik was de straat op, in de opbeurende kilte die het luiste bloed opzweept en naar uw wangen jaagt als waart gij een jong meisje. Weldra trouwens ben je geheel herwonnen maagdelijkheid: de strekkende, strevende maagdelijkheid die, haarzelf onbekend, haar bestemming gaat raden, zonder de zwoelte der begeerte en alleen met de blijde overgave aan het onbekende, dat men gevoelt een onontkomelijkheid te zijn ... Ik ben naar buiten gelopen, voor het eerst dit jaar. Nog lagen, in dit traagheutelige deel van noordoostelijk Brabant, de dalen deels onder winterwater; maar waar het land in zachte glooiing naar boven deinde, was het reeds neers van blauw oversluisde groenheid, teder en ongerept, in dit eerste verschijnen der lente. - Er werd geploegd: de zware Brabantse ruinen (Goddank, er zijn er nog), gedrieën gespannen aan het fijne ijzeren werktuig met het dubbele, brede uitgeholde kouter, zetten aan, trekken aan gekromde nekken, en hun geweldig lijf, lichtbruin, wordt paars van dampend zweet. De lucht is bitter bezwangerd van de gistend levende geur der uitgestrooide mesthopen. Er kletst een zweep. Men wacht en luistert, alsof nu een leeuwerik opklimmen moest ...

Ik kom een zompland voorbij, waar trapsgewijs uit de rosse en blauwe hoogten een leger knotwilgen, bonkig gestuikt, naar het water afdalen van de kom, waar de laagste rillig in weerkaatst staan. Daar, in de laagte, boven dat blinkend water, en de logge klompen op de sporten van een ladder, is de boomsnoeier aan het werk. Het is een man met een grote, zwarte baard, en hij lacht de verten tegen. Hij hakt met zijn bijltje; hij zaagt met zijn zaagje als een mes. De lucht is vol van de rinse en reeuwse reuk van het gesnoeide hout, dat afkraakt en in het water plonst. De man lacht in zijn eigen, als bedacht

hij een grapje. Ik heb gemerkt, dat boomsnoeiers altijd de gewoonte hebben, te lachen onder hun werk. Is dat een snoeiersritus? Is het de vreugd van het vernielen? Of is het omdat zij weten hoe nuttig dat snoeien, hoe nuttig alle snoeien wellicht zijn kan? - Ik had mezelf beloofd, vaarwel te zeggen aan alle gesymboliseer; daar zijn echter dagen, daar zijn ogenblikken, en het zijn de meest argeloze, en het zijn de meest onderworpende, dat de diepere betekenis der dingen, of althans de waarde die zij kunnen hebben voor ons gemoed, zich ongevraagd maar met de meest onafwijsbare duidelijkheid openbaren; en wel jammer dan voor hem, die ze niet te begrijpen vermag.

Heb ik ditmaal verkeerd begrepen? - Later op de dag heb ik, in de stad, waar eenzelfde opgewektheid heerste: teken dat mij gelijk kon geven, - heb ik een vriend ontmoet, die mij vertelde van een wandeling, welke ook hij die morgen gedaan had, en die met indrukken omliiep, die in niets van de mijne verschilden. Ook hij had snoeiers aan het werk gezien. En hij zegde mij: "Ik geloof dat het ook onze snoeitijd is; wij willen immers krachtiger worden?" - Deze vriend is geen dichter: het is een droge filoloog. Maar die de waarde van het snoeien kent ...

De talen in het Belgische leger.

De Belgische minister van oorlog, de Broqueville, heeft aan al de officieren in het Belgische leger de volgende circulaire gezonden:

De ervaring, die wij gedurende de oorlog hebben opgedaan, heeft getoond, hoe gemakkelijk het is, in ons leger, in een geest van samenwerking en eendracht, de praktische moeilijkheden op te lossen, welke het bestaan van twee landstalen met zich voert. Nooit werd er in de gelederen een nauwer verstandhouding waargenomen van het Vlaamse en het Waalse element, een en ander wedijverend

om de bevordering van het welzijn van het gemeenschappelijk vaderland.

Die gunstige toestand mag niet teloor gaan. Opdat er een blijvend voordeel voor ons dierbaar België uit zou voortvloeien, wens ik vurig, dat de hoofden van al de graden de belangrijkheid van de verkregen uitslag beseffen en naarstig pogen hem al zijn vruchten te doen afwerpen.

De wet op het gebruik van de talen in het leger heeft grondbeginselen gehuldigd, die ik aan de hoofden verzoek van tijd tot tijd te herinneren aan hun onderhorigen en meer bijzonder aan de onlangs benoemde hulponderluitenanten; het betaamt, dat de mededelingen, die de troepen betreffen, in de twee talen worden gedaan, en dat de soldaten steeds gehoord kunnen worden in de taal, die zij het best verstaan.

De officieren moeten ter harte nemen zich met hun mannen in hun moedertaal te onderhouden, ten einde de wenselijke invloed op hen te kunnen uitoefenen; de omstandigheden maken die plicht hoogst dringend, want de soldaat leeft enkel zijn militair leven en moet in dat leven de zedelijke steun, die hij nodig heeft, kunnen vinden.

De commandanten der C. I. S. L. A. vooral, moeten zorgen dat de kandidaat officieren er zich van overtuigen, dat het beoefenen van het Vlaams spreken voor hen een hoofdvoorwaarde is voor het gelukkig uitoefenen van hun bevel. Ik verzoek de generaals en korpshoofden hun goede wil aan te wakkeren en er rekening mee te houden in het beoordelen van hun onderhorigen.

Ik doe vooral beroep aan het hart en het brein van onze officieren. Zij weten bij ondervinding hoezeer de soldaat zich gelukkig voelt wanneer hij verstaan wordt door de hoofden die voor hem de

afwezige familie vervangen en hem met fiere moed leiden in de strijd die voor het vaderland gevoerd wordt.

De volbrachte krachtsinspanning zal haar beloning vinden in het bewustzijn van de gedane plicht, evenals in een vermeerdering van het vertrouwen en de liefde, die de soldaat aan zijn officier toedraagt.

De taalmoeilijkheden verdwijnen wanneer allen de vereiste goede wil aan de dag leggen en elkeen de omvang van zijn plicht beseft. Daarom durf ik, evenals in het verleden, op de waakzaamheid van de hoofden en op ieders goed hart vertrouwen.